

TEKST: Chera Westman FOTO: Jotun TS, Kristian Owren

FAGLIG BISTAND: Ole Andreas Klaveness, malemester, og Dag Frogner Hansen, Teknisk service ingeniør, Jotun

Vedvarende vedheft med grunning

Grunning er ikke noe malingfabrikkene har funnet opp for å få solgt mer maling. Dens spesielle egenskaper hjelper toppstrøkene til å feste til vanskelige underlag. Utendørs beskytter den også mot fukt.

Klimaet i Norge har alltid vært en utfordring for bevaring av bygg. De menneskeskapte klimaendringene fører til mer nedbør, og mer variasjoner i nedbøren, og sammen med økte gjennomsnittstemperaturer vil dette gi behov for enda bedre utforming og beskyttelse av bygninger og konstruksjoner.

For trefasader vil dette betinge bruk av riktig behandling med gode produkter. Og her er grunning et fundamentalt element.

– Det er skremmende å se hvor fort nedbrytningen går på en malt fasade som ikke er grunnet, sier Dag Frogner Hansen, teknisk service ingeniør, Jotun. På bare 1 – 2 år er beisen nesten helt slitt vekk, og dette viser klart grunningens funksjon i forhold til vedvarende god heft mellom underlag og toppstrøk.

TO TYPER SAMTIDIG

I grove trekk finnes to typer grunning: impregneringsolje og grunningsmaling. Disse skal gjerne brukes parallelt. Grunningen brukes over hele konstruksjonen, mens ekstra utsatte konstruksjonsdetaljer, som endeved og vannbord, samt kuttflater i kledning i tillegg behandles med impregneringsvæske. Det er en meget penetrerende olje som fører de råtebeskyttende fungicidene godt inn i treverket. Grunningsmalingen er alkydbasert og kan i sin tur være vanntynnet eller løsemiddeltynnet. Den store forskjellen dem imellom er at de løsemiddeltynnete ofte kan brukes året rundt, mens de vanntynnete ikke fungerer ved lave temperaturer.

– Det er viktig å se på systemene for toppstrøksmalingen ved valg av grunningstype. Bare ved å bruke produkter fra samme malingsystem garanteres et godt sluttresultat, sier Ole Andreas Klaveness.

ENSARTET UNDERLAG

Grunningens aller viktigste oppgave er å gi vedvarende god vedheft for toppstrøksbehandlingen. Akrylmalinger hefter ikke ved inntrenging, men ved elektrostatiske krefter, takket være polariteten (se Malingskolen nr. 2). Hvis polariteten ikke stemmer overens og det er store spenningsforskjeller mellom maling og underlag, vil malingen krype. Grunningen gjør underlaget ensartet og gir en godt egnet overflatespenning.

Pigmenteringen i en grunning er lav eller ikke eksisterende. Ved beising bør en klar grunning velges. Dette siden underlagets farge vil påvirke det endelige resultatet.

5

Grunning, utendørs

Grunning for innendørs bruk var tema i forrige episode av Fargemagasinet og Ole Andreas Klaveness' Malingskole. Vi konstaterte at det finnes mange forskjellige innendørs grunninger – som alle løser spesifikke problemer knyttet til vedheft. Eksteriørgunningene er færre til antall, men fyller flere viktige oppgaver. I nummer 3/2011 vil vi avhandle den viktige vasken – og hvordan den egentlig skal utføres!

Tidligere publisert i Malingskolen:

Malingskolen 1 (nr. 4/2010): Hvorfor maler vi, og hva er maling?

Malingskolen 2 (nr. 5/2010): To typer tørring, oksiderende og fysikalsk

Malingskolen 3 (nr. 6/2010): Den viktige vedheften

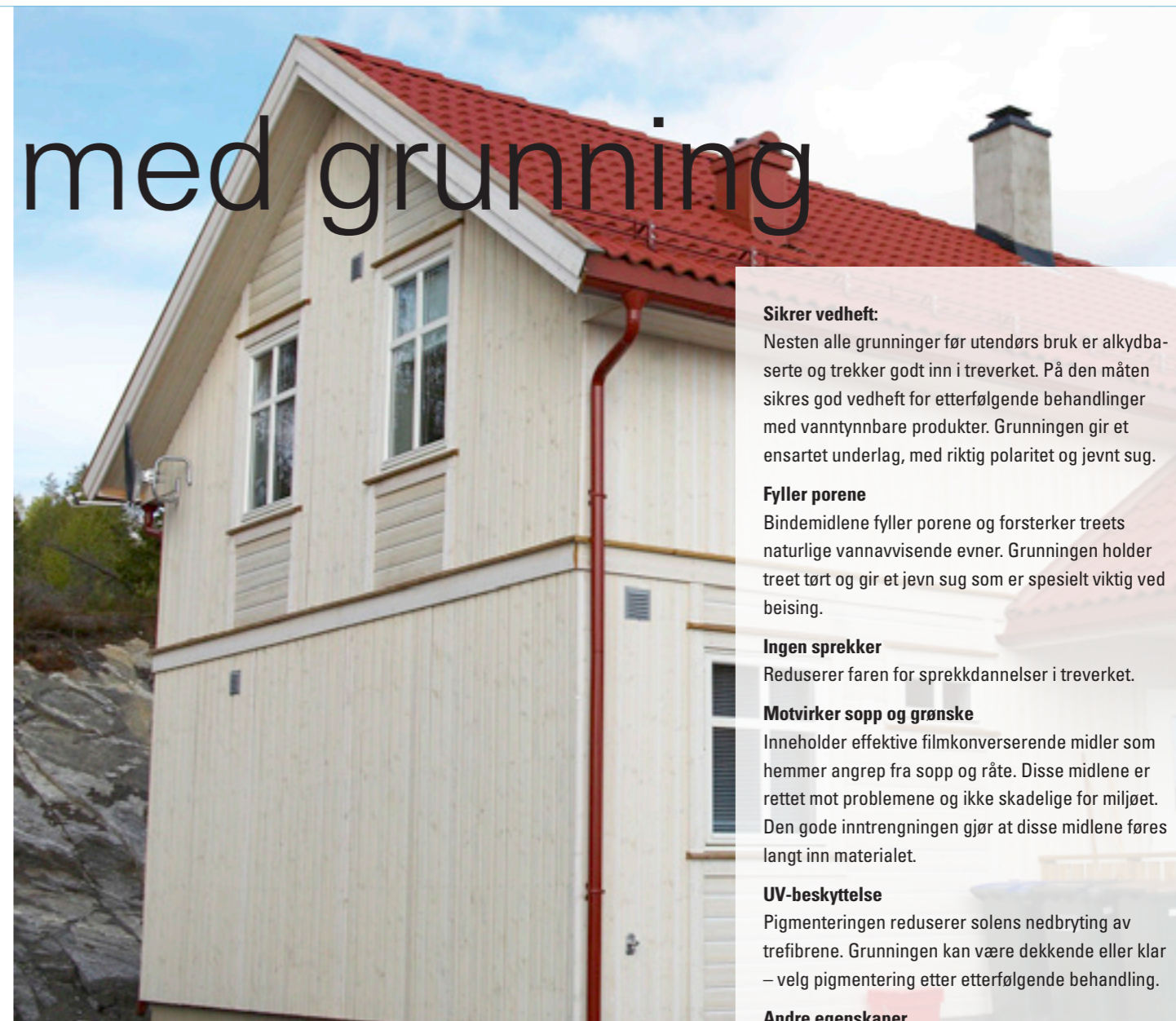
Malingskolen 4 (nr. 1/2011): Godt grunnet, godt malt!

– Å gjøre underlaget ensartet er spesielt viktig ved beising. Ujevnt innsug kan medføre skjolder, sier Dag Frogner Hansen.

IKKE VENT!

Ved beskyttelse av treverk utendørs er det viktig å ikke vente før jobben gjøres ferdig. Solens ultrafiolette stråler bryter raskt ned ligninet i treverket og gjør det sprøtt, dødt, tørt og vannsugende.

Ubehandlet treverk bør så snart som mulig

Sikrer vedheft:

Nesten alle grunninger før utendørs bruk er alkydbaserte og trekker godt inn i treverket. På den måten sikres god vedheft for etterfølgende behandlinger med vanntynnbare produkter. Grunningen gir et ensartet underlag, med riktig polaritet og jevnt sug.

Fyller porene

Bindemidlene fyller porene og forsterker treet naturlige vannavvisende evner. Grunningen holder treet tørt og gir et jevnt sug som er spesielt viktig ved beising.

Ingen sprekker

Reduserer faren for sprekkdannelse i treverket.

Motvirker sopp og grønske

Inneholder effektive filmkonserverende midler som hemmer angrep fra sopp og råte. Disse midlene er rettet mot problemene og ikke skadelige for miljøet. Den gode inntrengningen gjør at disse midlene føres langt inn materialet.

UV-beskyttelse

Pigmenteringen reduserer solens nedbryting av trefibrene. Grunningen kan være dekkende eller klar – velg pigmentering etter etterfølgende behandling.

Andre egenskaper

Grunning skal påføres i et strøk og skal ikke danne film, men trekke inn i treverket. Grunning skal ikke påføres tidligere malte flater.

Industrielt grunnet kledning selges som standard- eller bestillingsvare. Her finnes flere muligheter: industrigrunnet, grunnet og beiset ett strøk, grunnet og malt med mellomstrøk. Felles er at ferdigbehandlingen bør skje snart etter montering.

grunnes og impregneres. Deretter bør et første toppstrøk påføres innen kort tid.

Industrielt grunnet kledning inneholder mer pigmenter, og flaten er behandlet under perfekte forhold og har aldri vært utsatt for vær og vind. Det innebærer at denne typen kledning tåler noe lengre tid uten mellomstrøk, men skal fortsatt få videre behandling så fort som mulig, helst innen den samme malingsesongen.

Venter man for lenge, kan det bli behov for å stålbørste solvegger før de males videre.

UTEN GRUNNING

Denne kledning ble montert for to år siden, og malt med to toppstrøk uten grunning. I tillegg til at denne kledningen har kraftig kryp, ser man tydelig at malingen slites meget raskt. Årsaken til dette er dårlig forankring mellom toppstrøk og treverket. Faren for kraftige krympestriper vil også reduseres ved bruk av grunning. Treverket vil være mer stabilt etter opptørring.